

Х. : Консум, 2001. – 656 с. **9.** Общая теория права : учеб. для юрид. вузов / Ю. А. Дмитриев, И. Ф. Казьмин, В. В. Лазарев [и др.] ; под общ. ред. А. С. Пиголкина. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1996. – 384 с. **10.** Алексеев С. С. Проблемы теории права : курс лекций: в 2 т. Т. 1 / С. С. Алексеев. – Свердловск : Изд-во Свердловск. юрид. ин-та, 1972. – 396 с. **11.** Матузов Н. И. Теория государства и права : учебник / Н. И. Матузов, В. А. Малько. – М. : Юристъ, 2004. – 512 с. **12.** Кримінальний процес України : підручник / за ред. Ю. М. Грошевого, В. М. Хотенця. – Х. : Право, 2000. – 496 с. **13.** Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право : курс лекцій : навч. посіб. / Л. М. Лобойко. – К. : Істина, 2005. – 456 с. **14.** Коваленко Є. Г. Кримінальний процес України : навч. посіб. / Є. Г. Коваленко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 576 с. **15.** Гуценко К. Ф. Уголовный процесс западных государств / К. Ф. Гуценко, Л. В. Головкин, Б. А. Филимонов. – М. : Зерцало-М, 2002. – 528 с. **16.** Лукьянова О. Г. Теория процессуального права / О. Г. Лукьянова. – М. : Норма, 2003. – 243 с. **17.** Головкин Л. В. Альтернативы уголовному преследованию в современном праве / Л. В. Головкин. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2002. – 544 с. **18.** Курта Є. О. Компроміс на досудовому слідстві: поняття, види, криміналістичні прийоми досягнення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / Є. О. Курта. – К., 2005. – 17 с. **19.** Соловйова О. Є. Примирення сторін у кримінальному процесі України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / О. Є. Соловйова. – Х., 2006. – 20 с. **20.** Житний О. О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О. О. Житний. – Х., 2003. – 20 с. **21.** Судебная власть / под ред. И. Л. Петрухина. – М. : ТК Велби, 2003. – 720 с. **22.** Грошевий Ю. Проблеми реформування кримінального судочинства / Ю. Грошевий // Право України. – 2009. – № 2. – С. 4–10.

Надійшла до редколегії 26.05.2010

УДК 351.75

С. В. Лихачов

ПРОТИДІЯ ЗАГРОЗАМ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ Євро-2012: ПОГЛЯД НА ПИТАННЯ

Розглянуто питання протидії загрозам громадській безпеці під час проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Проаналізовано причини виникнення загроз громадській безпеці та основні напрямки щодо їх усунення.

Рассмотрены вопросы противодействия угрозам общественной безопасности во время проведения финальной части Чемпионата Европы по футболу Евро-2012. Проанализированы причины возникновения угроз общественной безопасности и основные направления их предотвращения.

Problems of counteraction threatens to public safety during conducting the final part of European Football Championship Euro-2012 are considered. Reasons of appearing threatens to public safety and the main features of their prevention are analyzed.

Сьогодні існує ряд глобальних проблем, що несуть у собі загрози для всього людства: демографічна, продовольча, ресурсна, енергетична, екологічна проблеми тощо. Для їх вирішення цих проблем необхідні зусилля світової спільноти: припинення ядерного конфлікту і роззброєння, підняття економіки відсталих країн, ліквідація небезпечних захворювань, освоєння світового океану і космосу, боротьба зі злочинністю і тероризмом, боротьба з наркоманією, наркобізнесом та ін. [1].

Загрози громадській безпеці України не є якоюсь певною постійною сукупністю. Їх різновиди, сполучення можуть у різні історичні періоди з'являтися або зникати, зростати або зменшуватися. Це об'єктивно зумовлено багатомірним діалектичним процесом розвитку природних і соціальних явищ, які породжують ті чи інші протиріччя, що можуть обертатися на джерела загроз.

Загрози діють головним чином у відповідній сфері суспільних інтересів, але негативний їх вплив може поширюватися також і на інші національні інтереси. Хоча можна виділити загрози, що діють одночасно на значну кількість національних інтересів. Необхідно враховувати, що загрози, як правило, мають кілька стадій розвитку: зародження (початок формування), прояв (знаходження виразних форм), загострення (критична стадія негативного впливу з відповідними наслідками) [2].

Постійний моніторинг загроз і міри їх небезпечності для життєво важливих інтересів України, що повинний здійснюватися на професійних засадах і охоплювати всі сфери життя народу України, дозволяє визначити їх якомога раніше й розробити систему заходів впливу (економічного, політичного, воєнного та іншого характеру), які з найменшими витратами нейтралізують загрози та припиняють деструктивні процеси.

Для своєчасного виявлення та об'єктивної оцінки загроз суспільним і національним інтересам, вибору та вжиття необхідних засобів їх локалізації, зменшення чи нейтралізації створюється система забезпечення громадської безпеки, розгляд і дослідження якої є найактуальнішою проблематикою на сьогодні.

Питання щодо системи забезпечення громадської безпеки в цілому та протидії їй загрозам зокрема у своїх працях розглядали такі провідні вчені, як: В. Б. Авер'янов, А. І. Берлач, О. М. Бандурка, Д. Н. Бахрах, В. К. Гіжевський, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, В. Й. Развадовський, Х. П. Ярмак

та ін. Однак проблемі протидії загрозам громадській безпеці приділялось, на нашу думку, не достатньо уваги.

Метою цього дослідження є характеристика загроз громадській безпеці та визначення напрямків їх усунення взагалі та під час проведення Чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 зокрема.

Питома вага загроз, особливо внутрішніх, зокрема в економічній, соціально-політичній, військовій та екологічній сферах, продовжує зростати як за рахунок збільшення рівня довготривалих загроз (криміналізація суспільства, падіння виробництва та життєвого рівня населення тощо), так і за рахунок різкого зростання загроз, що раніше не були настільки актуальними (затримка у виплаті заробітної платні, необґрунтоване та невдале проведення економічних реформ, військової реформи, неконтрольований імпорту товарів і продуктів харчування, що руйнує вітчизняну промисловість та ін.).

На цій підставі загрози в згаданих сферах потребують додаткового аналізу, оцінок та прийняття відповідної законодавчої та іншої нормативно-правової бази.

Так, наприклад, проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу (далі – Чемпіонат) пов'язане з вирішенням багатьох питань, зокрема щодо забезпечення безпеки та правопорядку та реалізації відповідної Концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу.

Зазначена Концепція спрямована на визначення комплексу організаційних заходів щодо розв'язання проблем безпеки та правопорядку, що виникають під час підготовки та проведення Чемпіонату, з урахуванням вимог УЄФА та досвіду чемпіонатів з футболу, проведених у 2004, 2006, 2008, 2010 рр. [3].

Передбачається, що матчі Чемпіонату відвідають понад 600 тис. футбольних уболівальників з різних країн світу. У зв'язку з цим існує можливість в'їзду на територію України осіб, що відомі як порушники громадського порядку, терористи та особи, пов'язані з терористичною діяльністю. Крім того, в Україні також зареєстровані місцеві групи футбольних уболівальників, котрих знають як порушників громадського порядку.

Інтенсивний рух осіб і транспортних засобів через державний кордон на шляхах міжнародного залізничного, повітряного, морського та автомобільного сполучення, у тому числі з використанням індивідуального автомобільного транспорту, потребує вжиття додаткових заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та правопорядку під час перетинання державного кордону, а також в аеропортах і на залізничному транспорті.

Під час проведення Чемпіонату в містах та поза їх межами збільшиться навантаження на систему громадського транспорту, незалежно від запланованого її оновлення. Додаткові проблеми для безпеки також спричинить поява великої кількості користувачів транспортних засобів, що будуть новачками в Україні і говоритимуть іноземними мовами.

Масові скупчення людей можуть створити загрозу життю та здоров'ю учасників та відвідувачів футбольних матчів, зокрема внаслідок спалаху інфекційних хвороб, виникнення пожеж та аварій на стадіонах і в громадському транспорті, а також інших надзвичайних ситуацій. Ураховуючи масштаби Чемпіонату, не виключається можливість проведення політичних або громадянських акцій тощо.

Перебування офіційних делегацій і гостей Чемпіонату, щодо яких здійснюється державна охорона в готелях та інших місцях проживання, також потребуватиме вжиття додаткових заходів щодо забезпечення їх безпеки.

Таким чином, під час проведення Чемпіонату можуть виникнути проблеми, пов'язані з:

- порушенням громадського порядку та хуліганськими проявами з боку футбольних уболівальників;
- можливістю вчинення терористичного акту;
- виникненням загрози санітарному та епідемічному благополуччю населення;
- можливістю вчинення злочинів проти життя, здоров'я, честі та гідності, власності, статевої свободи та статевої недоторканності особи, громадського порядку та моральності, а також у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів;
- скоєнням дорожньо-транспортних пригод, що спричиняють затори та блокування об'єктів інфраструктури, а також залізничних аварій, аварій в аеропортах та ін.;
- проведенням політичних або громадянських акцій;
- виникненням надзвичайних ситуацій техногенного характеру;
- недостатнім рівнем забезпечення безпеки в місцях проживання та тимчасового перебування офіційних делегацій і гостей Чемпіонату, щодо яких здійснюється державна охорона.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують питання забезпечення безпеки і правопорядку на стадіоні та за його межами перед, протягом і після футбольного матчу, є постанови Кабінету Міністрів України «Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів» від 18 грудня 1998 р. № 2025 [4] та «Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського поряд-

ку та безпеки під час проведення футбольних матчів» від 29 червня 2004 р. № 823 [5].

Разом із тим, зазначені нормативно-правові акти не повною мірою дають змогу забезпечити організацію і проведення Чемпіонату відповідно до європейських стандартів.

Чемпіонат Європи з футболу 2012 р. – це неабияке випробування для його майбутніх господарів – України та Польщі. З одного боку, країнам пощастило витягти «щасливий квиток», щоб заявити про себе світові, з іншого – це додало багато проблем, пов'язаних із реформами в багатьох галузях, зокрема й у сфері громадської безпеки. Адже забезпечення порядку в період проведення футбольних змагань – одне з найголовніших питань для організаторів масових заходів, тим більше такого високого рангу.

Отже, як будуть вирішувати проблему забезпечення громадської безпеки українські та польські правоохоронці, які реформи на них чекають, що може перейняти від своїх колег українська міліція – це перелік основних питань, що потребують розв'язання.

Те, що відбуватиметься на трибунах, записуватиметься на камеру та за необхідності може стати доказом у суді проти осіб, які розпочали сутичку або взяли в ній участь. Само по собі попередження про відеозапис є фактором стримування потенційних порушників громадського порядку, особливо якщо йдеться про такі масові заходи, як футбольні матчі.

На осіб, які мали «неприємні» контакти з поліцією, у Польщі чекає багато обмежень, особливо під час влаштування на роботу. Колишні правопорушники не зможуть займати посади в державних структурах та органах самоврядування, не зможуть стати вчителями, суддями, поліцейськими, журналістами, є певні обмеження й на інші професії. Натомість, статистика свідчить, що кількість правопорушень на стадіонах не така вже й висока та обмежується лише кількома десятками на рік у межах одного воєводства (області за українськими мірками). І це незважаючи на зростання кількості членів спортивних фан-клубів. Отже, польська молодь, перед тим як вдатися до хуліганських дій, уже знає, що це може обернутися не на їхню користь.

Слід зазначити, що нещодавно МВС України підписало угоду з Національною академією наук України. Договір має на меті створення системи управління силами та засобами органів внутрішніх справ під час проведення масових заходів. До реалізації цієї угоди залучено майже всі вищі навчальні заклади України, органи державної влади та місцевого самоврядування. Зазначена управлінська система дасть можливість автоматизувати процеси реагування нарядів міліції на події та

правопорушення, оперативно розв'язати проблеми безпеки і правопорядку, що виникають під час підготовки та проведення змагань.

Наразі на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ заплановано організацію Національного центру боротьби з футбольним хуліганством. Ця структура надаватиме відомості про кількість проблемних уболівальників, можливі загрози, а також накопичуватиме інформацію про осіб, які вчинили хуліганські дії.

Нині на 70 % створено Єдину цифрову телекомунікаційну мережу зв'язку МВС України. Вона забезпечує оперативність передавання та отримання баз даних МВС України, цифрову та голосову інформацію. МВС України опрацьовує питання щодо придбання безпілотного малогабаритного літака, який зможе здійснювати аерофотовідеозйомку і, перебуваючи в повітрі до семи годин, передавати необхідну відеоінформацію. Це допоможе правоохоронним органам оперативніше реагувати на конфліктні ситуації [7].

Аналіз причин виникнення загроз громадській безпеці під час проведення Чемпіонату дає змогу виділити такі шляхи їх усунення: у повній мірі законодавчо врегулювати питання забезпечення безпеки та правопорядку, зокрема відповідальності за скоєння правопорушень під час та у зв'язку з проведенням футбольного матчу; удосконалити методи і форми забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення футбольного матчу; підвищити матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів; привести у відповідність до вимог УЄФА об'єкти спортивної, транспортної, інформаційно-телекомунікаційної та соціальної інфраструктури, які повинні забезпечувати проведення Чемпіонату та прийом уболівальників, офіційних делегацій і гостей, щодо яких здійснюється державна охорона, тощо.

Розглянута в статті проблема є досить актуальною і тому потребує подальших наукових дискусій щодо її розуміння та теоретичного і практичного обґрунтування.

Список літератури: 1. Кучма Д. Я. Методологические основы концепции национальной безопасности Украины / Д. Я. Кучма // Наука і оборона : зб. наук. матеріалів. – 1995. – Вип. 1. – С. 39–51. 2. Косевцов В. О. Національна безпека України: проблеми та шляхи реалізації пріоритетних національних інтересів [монографія] / В. О. Косевцов, І. Ф. Бінько. – К. : Нац. ін-т стратег. дослідж., 1996. – 53 с. – (Сер. Національна безпека ; Вип. 1). 3. Про схвалення Інтегрованої концепції забезпечення безпеки і правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 верес. 2008 р. / № 1244-р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1244-2008-%F0>. 4. Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-

видовищних заходів : постанова Кабінету Міністрів України від 18 груд. 1998 р. № 2025 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 51. – Ст. 1894. 5. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 черв. 2004 р. за № 823 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1707. 6. Про затвердження державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : постанова Кабінету Міністрів України від 22 лют. 2008 р. № 107 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 18. – Ст. 482. 7. Джерело: Інформаційний центр «Україна-2012» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrinform.ua>. – Назва з екрану.

Надійшла до редколегії 08.09.2010